

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania D. W.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 3 marca 2021 r., sygn. akt III AUa 518/18,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 października 2017 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników D. W. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także ubezpieczenia emerytalno-rentowego od 19 czerwca 2017 r. do 23 czerwca 2017 r. oraz ustanie obowiązku opłacania składek w tym okresie. W uzasadnieniu decyzji podano, że w wymienionym wyżej okresie D. W. podlegała innemu ubezpieczeniu, co zostało potwierdzone decyzją Prezydenta Miasta T. o przyznaniu jej prawa do stypendium w okresie odbywania szkolenia.

Decyzją z dnia 16 października 2017 r., o uchyleniu decyzji ostatecznej, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego uchylił decyzję o zmianie warunków podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników dla osób rozpoczynających wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej z 28 lipca

2017 r. dotyczącą D. W.. W uzasadnieniu podano, że ze względu na ujawnienie w dniach 14 września 2017 r. i 28 września 2017 r. nowych okoliczności nieznanych w dniu wydania decyzji z dnia 28 lipca 2017 r., tj. pobierania przez D. W. stypendium z tytułu odbywania szkolenia od 19 czerwca 2017 r. do 23 czerwca 2017 r., nie spełnia ona ustawowych warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie od 18 lipca 2017 r. „do nadal”.

Decyzją z dnia 16 października 2017 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników D. W. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także ubezpieczenia emerytalno-rentowego od 18 lipca 2017 r. oraz ustanie obowiązku opłacania składek od wymienionego wyżej dnia. W uzasadnieniu decyzji, powołując się na treść art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 933 ze zm.), podano, że od 19 czerwca 2017 r. do 23 czerwca 2017 r. D. W. była zgłoszona przez PUP w T. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako osoba pobierająca stypendium w okresie odbywania szkolenia, a zatem nie spełnia ona warunku trzyletniego okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2018 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił odwołanie D. W. od powyższych trzech decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 16 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie, wyrokiem z dnia 3 marca 2021 r., zmienił zaskarżony przez odwołującą się wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzające go decyzje organu rentowego w całości i stwierdził, że D. W. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 19 czerwca 2017 r. do 23 czerwca 2017 r. i od dnia 18 lipca 2017 r. z obowiązkiem opłacania składek oraz stwierdził brak podstaw do uchylenia decyzji o zmianie warunków podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników dla osób rozpoczynających wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej z dnia 28 lipca 2017 r.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego organ rentowy zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 382 k.p.c., polegające na pominięciu przez Sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału dotyczącego okoliczności faktycznych sprawy a polegające na stwierdzeniu, że organ rentowy, naruszając art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie poinformował w sposób prawidłowy skarżącej o jej obowiązkach, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika wniosek wprost przeciwny, bowiem w rzeczywistości obowiązek ten został przez organ spełniony kilkakrotnie i w pełnym zakresie przez pouczenia zawarte w doręczanych skarżącej decyzjach w sprawie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników;

2. naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: art. 6 pkt 1 i 13, art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, polegające na przyjęciu, że przepisy o ubezpieczeniu społecznym rolników znajdują zastosowanie w przedmiotowej sprawie, podczas gdy zdaniem organu rentowego, skarżąca jako podlegająca ubezpieczeniu powszechnemu w spornych okresach nie spełnia przesłanek do jednoczesnego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników; art. 5 a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników polegające na przyjęciu, że ubezpieczona spełnia warunki określone w tym przepisie, podczas gdy, zdaniem organu rentowego, w spornych okresach skarżąca nie spełniała przesłanek do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawa, „a mianowicie art. 61 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z uwagi na poważne wątpliwości wykładni wskazanego przepisu prawa. Mianowicie czy kierowane do ubezpieczonych pouczenia zawierane w decyzjach czy też pismach winny odnosić się do stanu faktycznego sprawy, w szczególności czy pouczenia te wymagają wskazywania przepisów prawa, które mają wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz czy pouczenia te winny mieć charakter indywidualny. Czy zawierane

w pouczeniach kierowanych do ubezpieczonych sformułowania o konieczności informowania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o wszelkich okolicznościach mających wpływa na podleganie ubezpieczeniu rolniczemu są wystarczające do różnych stanów faktycznych dotyczących tegoż podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. Powyższe wątpliwości zaistniały w kontekście zakresu obowiązywania przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych, a mianowicie ich ścisłego charakteru wykładni oraz możliwości odwoływania się do art. 5 k.c. czyli zasad współżycia społecznego, na które powołuje się w zarzutach autor apelacji.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący powołuje się na potrzebę wykładni art. 61 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (który *nota bene* nie dotyczy kwestii pouczania ubezpieczonych, ale struktury organizacyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego), a więc przepisu, który nie został ujęty w podstawach kasacyjnych. W związku z tym, podkreślić należy, że przepis mający być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego (także w ramach istotnego zagadnienia prawnego) musi należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211; z dnia 28 lutego 2012 r., I PK 122/11, LEX nr 1215113), gdyż nie może stanowić okoliczności uzasadniającej wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej konieczność rozstrzygnięcia problemu prawnego dotyczącego określonego przepisu, którego naruszenie nie jest podstawą tej skargi. Zgodnie bowiem z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Niemożliwe jest więc przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na okoliczności, które wykraczają poza podstawy tego środka zaskarżenia, a więc nie

mogą być uwzględnione przy jego rozpoznaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 2014 r., II PK 287/13, LEX nr 2008658; z dnia 23 września 2008 r., I PK 80/08, LEX nr 784907; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243).

Natomiast przyjąwszy, że wskazanie na potrzebę art. 61 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zawiera oczywista omyłkę pisarską i w rzeczywistości chodzi o art. 62 ust. 1 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, to można dodać, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Wymagań tych skarżący nie spełnił, nie ujawnił bowiem żadnych rozbieżności w orzecznictwie sądów ani też nie wykazał możliwości różnorodnej interpretacji tego przepisu. Co więcej, obowiązek indywidualnego pouczenia jako warunek konieczny ustania ubezpieczenia społecznego rolników wyartykułowany został w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r., I UK 641/12, LEX nr 1335919 i z 20 marca 2013 r., I UK 556/12, LEX nr 1438701). Najdalej w tym względzie idzie pogląd, że dopóki rolnik nie zostanie indywidualnie pouczony o nowym obowiązku, dopóty nie może być wyłączony z KRUS (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2012 r., I UK 269/12, OSNP 2013 nr 19-2, poz. 240). Z kolei w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2015 r., III UZP 1/15 (OSNP 2016 nr 4, poz. 46) uznano, że brak indywidualnego pouczenia nie daje takiej ochrony, że wyłącza (albo odsuwa) ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, jeżeli ubezpieczony zaniechał obowiązku wyraźnie określonego w ustawie (w tym stanie faktycznym - wynikających z art. 5a ust. 3 i 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Z poglądami tymi koresponduje zaskarżony wyrok, z którego wynika, że Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, wydając w dniu 12 maja 2017 r. decyzję stwierdzającą podleganie z dniem 4 maja 2017 r. przez D. W. z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników jako rolnik, umieścił na odwrocie tej decyzji pouczenie, w którym w punkcie 1. poinformowano, że rolnik jest zobowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni zgłaszać Kasie osoby stale pracujące w jego gospodarstwie, podlegające z tego tytułu ubezpieczeniu oraz informować Kasę o okolicznościach, mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności np. podjęcie pracy lub pozarolniczej działalności gospodarczej, rodzącej obowiązek podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu. W punkcie 2. pouczenia wskazano, że rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeśli nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym oraz nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W punkcie 3. wskazano, że rolnik lub domownik, o

którym mowa powyżej, podlega nadal ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu tej działalności, a także wznowienia wykonywania okresowo zawieszanej działalności gospodarczej lub zmiany rodzaju lub przedmiotu wykonywanej działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia. Kolejne punkty pouczenia odnosiły się do obowiązku i terminów opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Pouczenie to Sąd Apelacyjny uznał za niewystarczające w okolicznościach tej sprawy, podkreślając, że odwołująca się, zgodnie z pouczeniem, zawiadomiła Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o rozpoczęciu z dniem 18 lipca 2017 r. pozarolniczej działalności gospodarczej, składając wcześniej, tj. w dniu 14 lipca 2017 r. stosowne oświadczenie. Inne pouczenia w decyzji z dnia 12 maja 2017 r. nie były jednak wystarczające i zrozumiałe dla odwołującej się na tyle, by mogła mieć wiedzę i ocenić, że odbywanie 5-dniowego szkolenia z Powiatowego Urzędu Pracy w T. i otrzymanie z tego tytułu stypendium w kwocie 232,80 zł spowoduje wyłączenie jej z ubezpieczenia rolniczego.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[as]